

Uusu-uusu A Pol Hurula'aa Hunie Mo Kolosi

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Pol Hurula'aa ni e uusue uusu-uusu ienini, na a Timoti nge e pe'ie. Maholo a God e da uri a Pol ke ne'i hurula'aa, e niie nanamanga hunie huni esuie mo hu'i-hu'ite hunge mala ha'a-uurilana mo iini ko mweri hunie mwala ke leesie uri a God e uusunge'inie to'ohuu. Ta'e ma'alana e to'o aana nanamanga paine urine, a Pol e ka'a lo'onga'i takalo ike uri a God e sai niie maurihe huu nana i tehula'ana leune. Ingeie ko lae pe'i ha'a-uusuli mola aana uri ta'e lulu i sulilana a Kraes mola e sai da iinoni ke malisine maurihe huu nge a God e aalaha haahie.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

E lio mala uri a Pol maraana na e ka'a lae ike i hule aana huilume i Kolosi ngeena. Ta'e maholo e o'o'o ue aana huilume paine i Epesas, e uusunge'inie mola mo mwane au'esu ingeie huni lai taroha'inie Tataroha Diana aana huilumena.

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu ienini?

Nga mo ha'a-uusuli eero-eero kire lae poi i Kolosi, na kire ko laenga'inie uri e diana liutaa hunie mwala ke palo-paloo mo ensel na ta'ena nga li'oa oto mola. Na mo ha'a-uusuli eero-eero ngeena kire ko lae

pe'i unue no'one uri ahutana mwala aana soihaada'inge kire ke mani lulu i sulie mo Ha'atolanga a Mosis mala torihesi'onga. Na kire ko ha'a-aapue no'one mo taungei ngeulaa hunge mwaanie kira hiiwalaimoli kire ngau'i, na mo ha'atolanga urine lo'u kire ko ha'a-uuresi'i.

Aana maholona a Pol e ii'o i laona nume ni ho'o i Rom, na ko rongoa tataroha i sulie mo ha'a-uusuli eero-eero. Oto e si uusue uusu-uusu ienini hunie mo Kolosi. Aana ta'a-ta'a maholo ngeena e uusu-uusu no'one hunie mo Epesas na hunie a Pilimon. Sa'a mola e uusue uusu-uusu ngeena ola mala oono aawalai helisi i purine hutelana a Jisas (60 A.D.).

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

A Pol e uusu-uusu weu hunie mo Kolosi huni uure honosie mo ha'a-uusulinge takalo urine. E unue uri kira hiiwalaimoli kire ke su'uri lulu i sulie mo ha'atolanga urine, aena aana mo ha'atolanga ngeena kire sai waelie mola hiiwalaimolinge ikire aana Kraes. E unue uri a Kraes oto e ha'aholaa walutana nga ola aana walumalau ienini, na mola i tehula'ana asunge a Kraes ngeena mone a God e sai toli'aasie mwala aana walumalau kire ke lae mai saana. Oto ta'a-ta'a tala mola hunie a God ke ha'a-uurikie aana, na tala ngeena hunie uri kie ke hiiwalaimoli aana a Jisas Kraes ha'alaa.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusu-uusu ienini?

walu ola aana ha'aholanga, aarenga'inge, sae-nanaunge, manata-diananga

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-uusu ienini?

Kolosi 1:16-17, Kolosi 3:17

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-uusu ienini?

Mei wala ni saediananga hunie mo Kolosi

(1:1-14)

A Kraes e diana lo'u liutaa aana ta'ena nga iini.

(1:15—2:19)

Tolahai ola aaela ni welumalau ha'ike lo'u, ta'e mauringe haalu pe'ie a Kraes ke oodo ta'ingelu.

(2:20—4:6)

Mei wala ni saediananga ooreta

(4:7-18)

Mei Wala Ni Saediananga

¹ Saediananga mwaanieu a Pol, iini nge a God maraana e lio hilisieu uri hunie ne ke ne'i hurula'aa nana a Jisas Kraes. I'emere'i aasikaelu a Timoti ² mere ko uusu-uusu ienini huni'omu, maeni eesiku maa'i, nge omu ko lulu i sulie a Jisas to'ohuu wau aana huilume i Kolosi. Melu ko eitanaie a God Aamaka uri hahu'ana manata-diananga na hanuelamanga ingeie ke ii'o pe'i'omu.

A Pol E Aarenga'i Pe'i Paalahenga Haahie Mo Kolosi

³ Oto tarau maholo melu ko aarenga'i talamiu, melu ko paalahea a God, Aamana Aalaha ikie a Jisas Kraes, ⁴ aana melu rongoa uri omu ko hiiwalaimoli aana a Jisas Kraes, na omu ko manata diana hunie ahutana mo iinoni maa'i a God. ⁵ Omu ko deu diana oto urine, aana omu

ko maa'oohi susuto'o mola hunie ilenimwa'enga nge a God e ne'i diana aana oto loosi'omu ta'au i Lengi ngeena. Haiholota'inge a God huni'omu ngeena, omu hola'i rongoa oto mo wala to'ohuu i sulie maholo omu aehota ni rongo i sulie Tataroha Diana a Jisas.

⁶ Tataroha Diana e hule aamiu ngeena ko tatangasie oto walumalau, na ta'ena nga leu ko hule aana, nge ko ha'a-uurie mo iinoni mwaanie maenga huu na ko ha'a-a'aila'aa mauriha'ada, mala e asuie no'one aamiu uure oto i na'o aana hai dinge omu hola'i manata'inie uri a God ko tohungai manata diana liutaa hunie mo iinoni.

⁷ Omu rongoa walu ola ngeena mwaanie a Epapras, iini melu tohungai manata diana hunie mala ngaeta koni-konihe a Kraes pe'i'emeelu. Ingeie ngaeta mwane ni nou-norue na ko esu loko-loko pe'i'emeelu tarau huni'omu. ⁸ Ingeie no'one nge e ha'arongo'emeelu uri a Li'oa Maa'i e pe'i'omu oto hunie omu ke manata diana huni'omu heiliu.

⁹ Aena urinena, uure aana hai dinge melu rongoa tataroha i sulii'omu, melu ko lae pe'i aarenga'i talamiu. Na melu ko eitanaie a God uri omu ke sai diana aana nga taa a God e saeto'o aana omu ke asuie, na uri omu ke honu mola aana saenanaunge na lio sai-olanga a Li'oa Maa'i e sai niie hunikolu. ¹⁰ Melu ko ei'eitanai urine hunie omu ke ii'o oto aana tolahai ola e malisine mo iinoni maa'i a Aalaha, na hunie asunge i'omu ke to'ohie saena a God. Urine nge omu ke si ha'ahunge'aa lo'u ta'ena nga asunge diana, na omu ke sai diana aana a God. ¹¹ Melu ko ei'eitanaie a God hunie ke ha'a-a'aila'a'omu

aana nanamanga ingeie e saka na e manikulu'e, mwaanie omu aakohe maholo si'oha'anga kei hite aamiu, ta'e omu ke maa'oohi susuto'o mola pe'ie ilenimwa'enga. ¹² Na ma'alana omu ke si'oha'a lo'u uri taa, ta'e omu ke paa-paalahea mola a Mama'a aana e da kie ke malisine nga aapa aana nga taa a God e looha'inie hunie mwala ingeie ta'au i laona Aalahanga ni Matapwanga. ¹³ Aana e ha'a-uurikie mwaanie nanamanga aana rodohono, na e toolekie i laona Aalahanga a Kalena, iini e tohungēi manata diana hunie. ¹⁴ Na ingeie oto e holikie aana maelana, na i tehula'ana ingeie mone a God e si sae'aasie mo ooraha'aa ikie.

A Kraes E Roro'a Oto Liutaa

¹⁵ A Kraes oto iini lio sailana a God e sai lae aana, aana e tohungēi sada oto pe'ie Aamana nge nga iini ka'a sai leesie ike. Maholo ha'aholanga ha'ike ue, ta'e a Kraes e ii'o oto, na e paine oto liutaa haahie ta'ena nga ola aana ha'aholanga ngeena. ¹⁶ Ingeie oto e ha'aholaa ta'ena nga ola. E ha'aholaa ta'ena nga ola ta'au i Lengi, na mo ola mai aano, na mo ola kie sai leesi'i, na mo ola kie ka'a sai leesi'i ike. Ingeie oto e ha'aholaa ta'ena nga ensel, na ta'ena nga li'oa, na ta'ena nga aalaha, na mo aalahanga ikire, na ta'ena nga iini e nanama lo'u. Ahutana walu ola ngeena ha'aholalani e lae aana a Kraes, na nana a Kraes. ¹⁷ Aana ingeie e ii'o oto i na'ona walu ola, na ingeie oto e hele lokoa ta'ena nga ola. ¹⁸ Mo iinoni aana soihaada'inge, kire urihana sapena Kraes, na ingeie oto pwaune soihaada'inge, aena

aana ingeie oto aahu'ine maurihe.† Ingeie oto eetana nga iinoni huni ta'ela'i mwaanie maenga pe'ie maurihe nge ko ii'o oto huu, hunie uri ta'e ingeie hali'ite ke ne'ie na'ohai iini haahie ahutana walu ola.† ¹⁹ Iau, e urine oto aana a God e ne'isae huni ii'o ta'ingelu i lalo aana Kalena, hunie kire ke sada na nga mei aapa ingeie ke su'uri ei'aa mwaanie a Kalena. ²⁰ Na a God e ne'isae hunie Kalena ke asuie uure-rurunge hunie ahutana walu ola aana ha'aholanga e sai lae lo'u mei i saana. Oto maelana a Kraes i lengine po'u-po'u e si tola aaliho'i mei aana ahutana oto walu ola takoie a God maraana, walu ola mai aano na walu ola ta'au i Lengi.

²¹ I'omu, hola'ina'o omu ha'ataulie a God oto hiito'o na omu ne'i maelonga mola hunie, aana mo lo'onga'inge tata'ala i'omu na mo ola aaela omu eu'esui'i. ²² Ta'e a Kalena e ne'i iinoni na e mae honotamiu, na aena urinena a God e si da hunie omu ke uure ruru oto pe'ie. A God e asuie urine hunie uri ke toole'omu mei saana

† **1:18** 1:18a Mwala aana pongine a Pol Hurula'aa kire unue uri pwa'ui ola mei ola nge ko hele lokoa ta'ena nga sasarai ola aana sape, na ko niie mauringe hunie ta'ena nga ola aana sape. Aahu'i ne'isaenga aana pwa'ui ola nge a Pol ko ere i sulie e lae oto aana lio i sulinge urine, na e ka'a ike uri pwa'ui ola ngeena ko aalaha mola haahie sapena. † **1:18** 1:18b I na'ona a Jisas e ta'ela'i, ngaeta mo iini lo'u kire ta'ela'i mwaanie maenga taane, mala a Lasaros (Jon 11:44), na kele saanau nge a Elisa e ha'a-uurie (2 King 4:35). Ta'e kire mauri eeliho'i mola pe'ie mei sape nge e sai mae lo'u. A Jisas oto eetana nga iini nge e ta'ela'i pe'ie mei sape manikulu'e nge e sa'a mae lo'u. Oto ta'ela'inge ingeie e ii'o oto mala haiholota'inge hunikie uri kie kei ta'ela'i no'one hunie maurihe huu mala ingeie.

mala mo iinoni e maa'i oto, nge nga mei ola e ka'a aaela ike lo'u aada, na nga mei ola hunie a God ke leire haahie ha'ike lo'u. ²³ Ta'e kei to'ohuu urine aamiu mola mala uri omu ko tohungai uure a'aila'a tara'asi aani hiiwalaimolinge pe'i noruto'onga, na omu ke maa'oohi susuto'o mola hunie haiholota'inge a God huni'omu nge omu rongoa oto aana Tataroha Diana. Na nou hiiwalaimoli kei to'ohuu oto urine aamiu.

A Pol E Asu Hiito'o Nana Soihaada'inge

Na taroha'inilana ta'a-ta'a Tataroha Diana ngeena ko lae aana ta'ena nga leu i laona walumalau, na ineu a Pol, nou ne'ie koni-konihe aana Tataroha Diana ngeena huni lae pe'ie laeliwalanga aana. ²⁴ Oto ma'alana no ko sapesalu oto ienini i tehula'amiu, ta'e no ko ilenimwa'e mola, aena aana sapesalunge aana sapeku ienini kei pe'i'omu. A Kraes e sapesalu hiito'o waite huni pe'ie soihaada'inge, aena aana sapena ni otona. Oto ineu no ko sapesalu no'one urine aana sapeku huni ha'amangoa kele leu e oore ue aana sapesalunge a Kraes arengaku. ²⁵ A God ni e lio hilisieu hunie ne ke ne'i iinoni eu'esu aana soihaada'inge huni pe'i'omu urine. Na asunge ineu oto huni unu tahanga'inie ta'ena nga ola aana Tataroha Diana. ²⁶ Mei tataroha ngeena, mei saehaahinge a God otona, na waite e mumunie ue mwaanie ahutana iinoni uure oto mai aehotalana walumalau. Ta'e maholo ienini a God ko si unu haada'i aana hunikie mo iinoni maa'i ingeie. ²⁷ E asuie leune hunie i'omu mo Aapoloa Aaopa, omu ke manata'inie uri a Kraes e sai ii'o oto i lalo aamiu, na ko ha'awalaimoli'aa

huni'omu uri i'omu no'one omu sai ii'o pe'ie i laona manikuluha'ana. Mei saehaahinge a God nge e ii'o mumuni ke'u ni otona, na e tohungēi diana hunikie na e lio manikulu'e.

²⁸ Aena urine, melu ko taroha'inie Tataroha Diana ienini i sulie a Jisas Kraes hunie ta'ena nga iinoni. Oto aana saenanaunge diana a God, melu ko lae pe'i ha'apasulire na pe'i ha'ananaure uri hunie kire ke lae mai saana God, na hunie kire ke mani ne'i rato i sulie tolahana a Kraes. ²⁹ Oto huni esuie leune, no ko tohungēi esu waa'ini'ini oto liutaa. Na asunge ineu e a'aila'a tara'asi mola urine aena aana no ko esu aana nanamanga nge a Kraes e niie hunie.

2

¹ Nou saeto'o aana uri omu ke manata'inie uri no ko tohungēi esu oto hiito'o huni pe'i'omu, na huni pe'ie no'one mo iinoni hiiwalaimoli wau aana huilume kara'ini'omu i Leodisia, na lo'u ahutana mo iinoni a God nge hule aana nou ka'a oodōire ue. ² No ko esu urine huni ha'adōdoā saemiu, na hunie omu ke mani manata diana huni'omu heiliu. Saeku uri omu ke manata'inie ta'ingelu tohungana saenanaunge, na omu manata'inie taane mala uri omu ko sai diana aana a Kraes. Ingeie oto aahu'ine mei saehaahinge a God nge e ii'o mumuni ke'u hola'ina'o. ³ Na ta'e a Kraes mola ni e sai tahananie saeka hunie kie ke lio saie ahutana mo saenanaunge a God nge kire o'o'o mumuni ke'u ngeena. ⁴ No ko ere urine huni'omu, mwaanie uri nga iini e ha'atakalo'omu aani eeronga, ma'alana uri ke rongo kohi lo'u uri taa. ⁵ Aana ma'alana nou ka'a ii'o ike pe'i'omu

aani sape, ta'e ineu taane pe'i'omu aani li'oa, na no ko ilenimwa'e huni leesie ii'olamiu e diana na hiiwalaimolinge i'omu e a'aila'a taane aana a Kraes.

A Kraes E Sai Pe'ikie

Aana E Paine Oto Liutaa

⁶ Oto aana omu toolea a Kraes Jisas mala Aalaha i'omu, omu ke tola oto i sulie. ⁷ Omu ke ii'o susu oto i lalo aana Kraes mala nga ai imi-imine e susu i aano. Na hiiwalaimolinge i'omu ke susu na ke aatosara lo'u aana mo ola nge ha'a-uusulilemiu e lae aani, na omu ke paa-paalahea God taraure'i suli maholo. ⁸ Omu ke lio talamiu no'one mwaanie nga iini e ha'atakalo'omu aana mo ha'a-uusulinge eero-eero na mo lo'onga'inge ni iinoni mola. Aana ma'alana mo lo'onga'inge mala ngeena ke rongo ni saenanau oto uri taa, ta'e kire ka'a uure ike mai mwaanie a Kraes, ta'e mo ola mola aana nanamanga ni welumalau. ⁹ Na kie saie uri a Kraes e diana liutaa aana ta'ena nga ola ni welumalau, aana ahutana mau-meuringe a God e ii'o i lalo aana a Kraes maholo e lae mai ne'i iinoni mala ikie. ¹⁰ Na aana omu lado oto pe'ie a Kraes, nga mei ola e ka'a ai'aa ike mwaanie mauriha'amiu. Aana ingeie oto e aalaha haahie ahutana mo aalaha na mo ensel na mo aakalo na ta'ena nga li'oa nanama ta'au i Lengi na mai aano.

¹¹ Na lo'u aana omu lado oto pe'ie a Kraes, omu toolea oto taungei torihesi'onga aaopa huni haata'inie uri i'omu oto mo iinoni a God. Mala torihesi'onga mo Jiu ko ta'aasie nga aapa mwaanie sapena iinoni, nge urine no'one a Kraes

e tori aasie tolahai ola ni ooraha'aa mwaani'omu. Na torihesi'onga e asuie huni'omu ngeena, e ka'a ola ike aani ninime'i iinoni, ta'e ola aana maelana a Kraes maraana e asuie hunie omu ke ii'o luheta'i mwaanie nanamanga aana ooraha'aa.

¹² Oto maholo loto maa'ilemiu e lae, e urihana a God e haitolinge'ini'omu oto pe'ie a Kraes, na e ta'ela'ini'omu oto lo'u pe'ie no'one hunie mauringe haalu. A God e si esuie urine i tehula'ana hiiwalaimolinge i'omu aana nanamanga paine ingeie nge e ta'ea a Kraes mwaanie maenga.

¹³ Hola'ina'o e urihana uri omu mae oto mola i tehula'ana mo takalanga i'omu, na aena aana mo lo'onga'inge aela mo pu'o ko o'o'o aamiu. Ta'e a God e da omu ke mauri eeliho'i lo'u pe'ie a Kraes, na e sae'aasie oto mo ooraha'aa ikie mwaanikie.

¹⁴ A God e usuri aasie oto mo uusu-uusu aana mo roro'anga ikie nge leilaka ko lae-lae haahi'i i sulie kie mani heitohea mo Ha'atolanga a Mosis. E tohungēi ha'amaHe took it and destroyed it ngoa oto uusu-uusu ngeena aana maelana a Jisas i lengine po'u-po'u. ¹⁵ Oto urine a God e ta'aasie nanamanga mwaanie mo li'oa aela nge kire ko aalaha haahie walumalau. Iau, maelana Kraes e tohungēi a'aila'asire oto, na ko ha'amasara aana e haata'inie hunie walumalau uri ikire mo iini mwaakule mola.

Lulu I Sulie Mola A Kraes, Na Mo

Ha'atolanga Ni Iinoni Su'uri

¹⁶ Oto aena aana a Kraes e usuri aasie oto mo roro'anga ikie i sulie mo Ha'atolanga a Mosis, mwaanie omu rorongo hunie mo iini ko sare unue uri omu ka'a ii'o maa'i ike aena aana nga

moi taa omu ko ngeu-ngeu'i, wa omu ko inu-inuhi'i. Na mwaanie omu aapwa-aapwasu lo'u no'one aana mo iini nge ko sare ere aaelasi'omu aana omu ka'a dau ike mala ikire i sulie mo houlaa maa'i i suli helisi, wa mo ngeuhe maa'i suli waro-warō, wa mo dinge maa'i suli wiki.

¹⁷ Aana walū ola po'oi sinaha ngeena, ikire mo nunui ola mola aana iini to'ohuu kei lae mai ni ngeena. Na maholo iini to'ohuu kei hule, nge kolu ke si toli'aasie mola mo nunui ola ngeena. Na a Kraes oto iini to'ohuu, na e hule oto. ¹⁸ Na mwaanie omu toitoliaasie nga iini ke ha'apweu'omu aana mei wala uuri, "Omu sa'a hele waaite ike ta'au i Lengi, aena aana omu ka'a ha'aletehie sapemiu pe'i tola i sulilana mo ha'atolanga e aasa." Mo iinoni urine ko unue no'one uri kire leesie mo ma'ahu-polenga nge ko haata'inie uri e diana hunie mwala ke palo-palōa mo ensel. Ta'e omu ke su'uri rongo hunire. Kire ko lupwe'i ha'amwai-mwei'ara maraada i maana mwala, ta'e kire ko tooha'inire mola aana mo ne'isaenga ni welumalau nge hule aana kire ka'a to'ohuu ike. ¹⁹ Kire ka'a hele ma'uta'a ike aana a Kraes. Ingeie oto pwaune soihaada'inge nge ko lio i sulie soihaada'inge na ko hele lokoā ahutana mo sasarai ola aana hunie ke mauri oto mala a God e saeto'o aana.

²⁰ Omu mae tararuru oto pe'ie a Kraes na luhesilemiu e lae oto mwaanie ta'ena nga nana-manga aana walumalau. ?Oto e ue nge omu ko saronai lae-lae ue i sulie mo ha'atolanga aana walumalau? ?E ue omu ko saronai hele ma'uta'a ue aana mo ha'atolanga mala mo iini ienini? ²¹ "Mwaanie omu hele-hele aana mo

ola ienini, na mwaanie omu ngeu-ngeue mo ola ngeena, na mwaanie omu kopi-kopi aana mo ola waune.” ²² Ta'e mo ha'atolanga ngeena, mo iinoni kire asui'i maraada i sulie mo ola ai'ei'aa aana walumalau ie ni ngeena. ²³ Sa'a mola ngaeta mo iini ko lo'o-lo'onga'inie uri mo ha'atolanga urine ikire oto tala ni saenanaunge to'ohuu aena aana mwala nge ko deu i sulii' kire lio mala kire ko manata diana hunie a God, na uri kire ko ha'amwai-mwei'ara, na uri kire ko ha'asapesalu'aa sapeda hunie kire ke ii'o maa'i. Ta'e ha'ike, i sulie mo ha'atolanga urine kire sa'a roro'a ni ha'a-oodohie ike mo saehanalinge mo iinoni wa mo heri-huninge ikire.

3

Nanamanga A Kraes

Ko Pe'ikie Huni Ii'o Diana

Aana Maurihe Haalu

¹ Maholo a Kraes e mauri eeliho'i mwaanie maenga, a God e ha'a-uuri'omu no'one mwaanie maenga i tehula'ana ooraha'aa, hunie i'omu no'one omu ke to'o aana maurihe. Oto aena urinena, omu ke ne'i-ne'isae paine aana mauringe ta'au i Lengi, leu nge a Kraes e ii'o i lengine naunekume ingeie aana ta'au i pwalo-pwalona God. ² Omu ke su'uri ne'i-ne'isae mola aana mo ola aana walumalau ie, ta'e omu ke ne'isae paine aana mo ola ta'au i Lengi. ³ Aena aana e urihana omu mae oto, na e aasa hunie omu kei hiolo lo'u hunie mo tolahai ola aela ni welumalau. Na mauringe to'ohuu i'omu e ii'o mumuni oto pe'ie a Kraes i saana a God. ⁴ Tohungana maurihe

i'omu oto a Kraes, na maholo a Kraes kei haata'i aana manikuluha'ana maholo kei ooli lo'u mei, nge i'omu no'one omu ke si haata'i tararuru pe'ie.

⁵ Aena urine, omu ke horo aasie oto ahutana mo ne'isaenga aaela mwaanie mauriha'amiu mala masinge, na dau-olanga ta'e wau pe'ie nga iini, na hari-huninge ni sape, na saehanalilana mo ola aaela. Na omu ke su'uri saehanalie to'olana ngaeta mwala, aena aana palolana mo god eero-eero ni ngeena. ⁶ Walu ola nge a God e sai saewasu haahi'i ni ngeena, na kei ha'aloie ahutana mwala kire ko heitohea. ⁷ Maholo omu o'o'o ue aana mo tolahai ola ni pu'o i na'o, walu ola nge kire paine i laona mauriha'amiu ni otona. ⁸ Ta'e ha'ike lo'u, na maholo ienini omu ke toli'aasie oto no'one mwaanie mauriha'amiu mo ola mala saewasunge, na ngiduupunge, na ne'isaenga huni waelie ngaeta iinoni, na eeronga huni waelie nga iini, na ta'ena nga erenga mada'a. ⁹ Iau, omu ke su'uri eero'omu heiliu lo'u, aena aana omu toli'aasie oto mo tolahai ola lalahu'e i'omu i na'o, ¹⁰ na omu toolea oto lo'u maurihe haalu. Na a Ha'ahola ko ha'a-ha'a-haalu'omu aani saenanaunge i sulie maraana, hunie nunune ke pai-peine i laona manatamiu. ¹¹ Ahutaka mo iinoni kie mani sada mola i laona mauringe haalu ngeena. Ma'alana uri kie hute aana mo Jiu wa ha'ike, ma'alana uri kie hele aana torihesi'onga wa ha'ike, ma'alana uri kie hute aana mwala ni pu'o wa mwala e pu'o tata'ala oto liutaa mala mo Sitia, ma'alana uri kie ne'i koni-konihe wa kie ii'o luheta'i lo'u, ta'e a Kraes oto e ne'i na'ohai ola roro'a i laona mauriha'aka, mo iini kie hiiwalaimoli aana.

¹² I'omu, a God e lio hilisi'omu hunie omu ke ne'i iinoni maa'i ingeie nge e tohungēi manata diana huni'omu. Oto aena urine, i'omu no'one omu ke haata'inie aamasinge hunie mo iinoni, na omu ke saemamae hunie mwala, na omu ke ha'amwai-mwei'a'omu, na omu ke toli rako pe'ie mwala, na omu ke su'uri sae-saewasu oto lauleu pe'ie mwala. ¹³ Omu ke ii'o diana pe'i'omu heiliu, na maholo nga iini ko deu hu'isie nga mei ola aamu, nge e diana oto liutaa uri o ke su'uri saewasu, ta'e o ke sae'aasi mola hunie. A Aalaha e sae'aasie mo roro'anga i'oe, na i'oe no'one o ke sae'aasie urine mo roro'anga mo iini ko deu aaela huni'o. ¹⁴ Oto lo'u sapeitana mo iinine, omu ke manata diana huni'omu heiliu. Aana manata-diananga oto mola nge e tohungēi sai hele loko'omu hunie ii'o-rurunge i sulie mo tala ngeena.

¹⁵ A God e soi'omu tararuru hunie omu ke ii'o aana hanuelamanga i lalo aana ta'a-ta'a mei sape, na mwaanie omu kele waelie hanuelamanga nge a Kraes e niie huni'omu ngeena, ta'e hanuelamanga ngeena ke aalaha haahie ne'isaenga i'omu. Na omu ke paa-paalahea God tarau. ¹⁶ Omu ke ii'o diana hunie ha'a-uusulinge a Kraes ke haata'i aana ta'ena nga ola omu ko esuie. Oto maholo omu ko ha'a-uusuli'omu heiliu wa omu ko ha'asaie nga iini, ta'e saenanaunge ingeie ke si haata'i i leune. Na omu ke paalahea God aana ahutana saemiu aani kanalilana mo kananga aana Uusu-uusu Maa'i, na mo kananga maa'i lalahu'e, na mo kananga haalu nge Li'oa Maa'i ko nii'i mei hunikie. ¹⁷ Oto ta'e-ta'ena nga ola omu ko eu'esuie, wa omu ko unu-unue, omu ke

asuie mala iinoni a Aalaha ikie a Jisas. Na omu ke paalahea a God Aamaka tarau i tehula'ana a Kalena.

Mauringe Haalu I'omu Pe'ie Mwala Ke Diana

¹⁸ I'omu mo hu'e, omu ke ii'o i memelutana mo poro i'omu, aana leune e malisine mo iini ko lulu i sulie Aalaha ikie a Jisas.

¹⁹ Na i'omu mo poro, omu ke mana-manata diana hunie mo hu'e i'omu, na mwaanie omu deu-deu raramaa hunire.

²⁰ I'omu mo mwela, omu ke tola i sulie mo meu'ana i'omu oto aana ahutana walu ola, aena aana leune ha'alaa a Aalaha ko saemango haahie.

²¹ I'omu mo iini omu to'o mwela, omu ke su'uri ere-ere raramaa hunie mo mwela i'omu mwaanie kire lo'onga'inie uri saemiu ka'a to'ohire ike ma'alana kire ko deu diana lo'u uri taa.

²² I'omu mo koni-konihe, omu ke tola i sulie mo poro paine i'omu aana ahutana walu ola, ka'a ike mola aana maholo kire ii'o pe'i'omu. Ta'e omu ke asu diana nada tarau pe'i saediananga, aena aana omu ko ha'ama'u aana a God. ²³ Oto aana ahutana walu ola omu ko eu'esui'i, omu ke asu to'ohuu eeni, aena aana omu ka'a asui'i ike mola nana mo iinoni, ta'e omu ko esui'i nana a Aalaha. ²⁴ Omu ke aamasito'o aana uri a Aalaha kei niie taane huni'omu waaite nge e haiholota'inie hunie mwala ingeie. Aana a Kraes oto tohungana Aalaha nge omu ko esu nana.

²⁵ Na omu ke aamasito'o aana no'one uri ahutana mwala nge kire ko deu aaela, leilada kei lae haahie mo aaelanga ikire. A God e ka'a sai rara

haahie ike nga iinoni hunie iinonine ke dau-deu aaela mola, aana ahutana mwala kire mani sada mola i maana God.

4

¹ I'omu mo poro paine, omu ke tohungēi lio i suli diana aana mo koni-konihe i'omu na mwaanie omu pwelo-pwelora mwaanie waaite nge e malisine au'esunge ikire. Omu ke aama-aamasito'o aana uri i'omu no'one, omu to'o aana nga iini ta'au i Lengi nge e aalaha haahi'omu.

² Mwaanie omu mou-mou mwaanie aarenga'inge taraure'i, na mwaanie omu poo-poosua'a lo'u aana, ta'e omu ke aarenga'i pe'i paalahenga hunie a God. ³ Omu saie taane uri ineu i laona nume ni ho'o si'iri aena aana nou lae pe'i houle'inie Tataroha Diana i sulie a Kraes. Ta'e ma'alana ineu i nume ni ho'o urine, omu ke aare-aarenga'i no'one talameelu mo oaku uri hunie a God ke niie nga mo maholo diana nameelu huni houle'inie a Kraes i saana ngaeta mwala. ⁴ Oto omu ke aarenga'i talaku uri hunie ne ke unu tahanga'inie aana mo wala kire malisi hunie ne ke tohungēi haata'i diana aana hunie mwala.

⁵ Omu ke lio-lio kahi talamiu mala mo iini e saenanau maholo omu ko ii'o pe'ie mo iini nge kire ka'a hiiwalaimoli ike aana a Kraes. Omu ke su'uri toli'aasie nga kele maholo ke waeta'i, ta'e omu ke asu diana aana ahutana maholo omu ko ii'o pe'ire, aena aana mo maholo diana huni haata'inie tolahana a Kraes hunire ni otona. ⁶ Omu ke ere hunire pe'ie saenanaunge na mo wala diana mwaanie kire poo-poosua'a huni

rongo huni'omu, ta'e hunie kire ke rongo diana i sulie ahutana mo aalaminge nge o kei nii'i hunie mo dolosinge ikire.

Tataroha I Sulie Mo Oana A Pol,

Na Mei Wala Ooreta

⁷ Maholo a Tikikas kei hule i seemiu, ingeie ke si ha'arongo'omu taane lo'u aana nga moi taa ko reu eeku aana maholo ienini. Ingeie ngaeta malahuku diana na ko tohungēi pe'i diana aaku aana asunge ienini nana Aalaha ikie. ⁸ Aena urine nge no ko uusunge'inie wau i seemiu hunie ke lalado diana namiu i suli'emeelu na hunie omu ke saemango na omu ke hii a'aila'a lo'u ni esu diana tara'asi. ⁹ Malahukaelu diana a Onesimas ko lae no'one wau pe'ie, na ingeie omu sai diana aana oto, aana ingeie ngaeta iini oto no'one aamiu. Oto kirerue ke si ha'arongo'omu aana nga moi taa ko reu-reu mei i leu.

¹⁰ A Aristakas nge e ii'o pe'ieu mai i laona nume ni ho'o ie, ko niie no'one wau mei wala ni saediananga ingeie huni'omu. Na aasine a Banabas a Mak nge kirerue mani hute aana e ro mwaasine, a Banabas, a Mak, na ko niie no'one saediananga ingeie wau huni'omu. Oto mala nou unue ka'u oto huni'omu, mala uri a Mak ko liu i seemiu, omu ke tolakonie.

¹¹ A Josua nge kire ko haa-haara'inie no'one aana a Jastas, ko niie no'one wau mei wala ni saediananga ingeie huni'omu. Mo mwane ngeena, ta'e ikiraelu oto mola aana mo Jiu kire hiiwalaimoli nge kire ko esu pe'ieu i leu huni taroha'inie Aalahanga a God. Na kire ko da no ko tohungēi saemango oto hiito'o.

¹² A Epapras no'one ko niie wau mei wala ni saediananga huni'omu. Ingeie nga koni-konihe to'ohuu a Kraes Jisas na ngaeta iini eemiu. Ingeie ko esu namiu tarau aani eitanailana a God hunie omu ke sai diana aana walu ola a God e saeto'o aana omu ke asui'i, na hunie omu ke asui'i oto to'ohuu mala mo rato aana tolahana Kraes.

¹³ Nou lio saie oto uri ko esu oto hiito'o urine huni pe'i'omu na huni pe'ie mwala aana mo huilume kara'ini'omu i Leodisia na i Hierapolis.

¹⁴ A Luk mwane kure-kure nge tohungēi malahuku, na a Dimas, kirerue ko niie no'one saediananga ikirerue wau huni'omu.

¹⁵ Omu ke niie no'one saediananga ineu hunie mo eesikaelu i Leodisia. Na no'one hunie a Nimpa na mo iini hiiwalaimoli nge kire ko loo-loko huni rihunge'i weu i nume ingeie.

¹⁶ Maholo omu ko saai mangoa uusu-uusu ineu ienini i matolamiu, omu ke leesie uri saailana ke he'i lae lo'u nana soihaada'inge i Leodisia. Na aana maholona omu ke saaie oto no'one uusu-uusu nou ha'atolaa hunie mo Leodisia.

¹⁷ Na omu ke ha'arongoa a Akipas uuri, "O ke ha'amangoa oto mei asunge nge a Aalaha e niie hunie o ke asuie."

¹⁸ Ineu a Pol ni no ko niie saediananga ienini huni'omu, na no ko uusue oto mo wala ooreta ienini maraaku.† Omu ke aamasito'o aaku aana ineu i nume ni ho'o. No ko eitanaie a God

† **4:18** 4:18 I sulie tolahada oto i na'o, a Pol Hurula'aa e laladoa mola mo wala aana uusu-uusu ienini, na nga mwane aaopa e uusue mo wala ngeena aani baero. Ta'e aana ha'amangolana uusu-uusu ienini a Pol e helesie baero na ko uusu-uusu oto maraana huni haata'inie uri ingeie to'ohuu nge ko uusu-uusu hunire.

hunie hahu'ana manata-diananga ingeie ke ii'o
pe'i'omu.

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d